

Діалог із Богом, який мовчить

Анотація. За часів складних запитань до Бога і до себе, ми нерідко зачинаємося в кімнаті очікування Божих відповідей. Час перебування в цій кімнаті у кожного свій. Розмова дуже особиста і відверта. Тут, наодинці із собою і Богом, важко збрехати, як і важко не фальшивити. «Найчастіше людині доводиться дуже багато речей пережити, дуже складним шляхом пройти, перш ніж вона прийде до розуміння, що від усіх її проблем може позбавити тільки Бог. І не за одним тільки проханням, а через богопізнання. Це особливий момент, особливий стан, особливий контакт із Богом». До Бога не можна «записатися на консультацію», вибрати зручний час і місце. У Бога для кожного є СВІЙ шлях.

Стаття розкриває внутрішній світ людини, яка перебуває в очікуванні відповіді від Господа. Це очікування наповнене, з одного боку, болем і безліччю хвилюючих запитань, а з іншого – визнанням Божого суверенітету.

Ключові слова: очікування, Боже мовчання, пошук відповідей, біль, надія.

Title: “Dialogue with the God who is silent”.

Annotation. In times of difficult questions to God and to ourselves, we often close ourselves in the waiting room for God's answers. The time we spend in this room is different for everyone. The conversation is very personal and frank. Here, alone with ourselves and God, it is difficult to lie or falsify. “Most often a person has to go through many things, a very difficult path before he comes to the realization that only God can deliver him from all his problems. And not by petition alone, but through God-knowledge. This is a special moment, a special state, a special contact with God.” You cannot “make an appointment” with God, choose a convenient time and place. God has His own way for everyone.

The article reveals the inner world of a person who is waiting for an answer from the Lord. This waiting is filled on the one hand with pain and many troubling questions, and on the other hand with recognition of God's sovereignty.

Keywords: waiting, God's silence, searching for answers, pain, hope.

Ірина Спіривак, Перша Одеська церква ЄХБ (Одеса, Україна).

Стою в черзі за Божою відповіддю. Черга велика, галаслива, різнокікова. І я одна з тих, хто чекає.

Мені здається, що зараз *мають* викликати мене. Питання моє на стільки велике і важке, на стільки я довго і болісно чекаю відповіді, що зараз мене *обов'язково* повинні викликати. Відчиняються двері, і ... знову чуже ім'я. Гаразд, почекаю ще.

Як довго вже я чекаю. І як сильно хочеться, щоб це очікування закінчилося! Знову відчиняються двері, і знову я не чую свого імені. Знову.

Скільки ще я буду пропускати людей попереду себе? Я, взагалі, є в списках?

Господи, чому це відбувається зі мною? Чи є надія? Чи є майбутність? «Для чого стоїш Ти, о Господи, здалека, в час неолі ховаєшся?» (Пс. 9:22)^[1] Господи, як же я хочу, що час мого очікування завершився! Як же я хочу почути Твою відповідь і зрозуміти, що очікування було варте того!

Щось довго не відчиняються двері.

* * *

У кожного з нас рано чи пізно настає час, коли нам потрібна ясність від Бога. Ми не просто хочемо почути відповіді, ми жадаємо *ясності* й розуміння *особливого сенсу* тієї ситуації, яка неможливо тисне на нас зараз.

Прийнято думати, що існують три відповіді від Бога: «так», «ні» і «почекай». Або, іншими словами: Бог відповідає завжди, потрібно тільки вміти почути Його відповідь. Якщо ж з якоїсь незрозумілої причини хтось не чує жодної з цих відповідей, то рішення *начебто* теж лежить на поверхні: «ти, мабуть, просто не уважав до голосу Господа», або ж «якби ти волав усім серцем, то Бог неодмінно відповів би тобі», «можливо, у твоєму житті гріх, тобі просто треба покаятися», «можливо, ще не час для відповіді», «ти надто багато думаєш про це», «скоріш за все, Бог уже відповів, просто ти хотів почути інше»... І насправді, кожна з цих відповідей має місце бути. Адже нам усьому хочеться знайти розумне пояснення.

А що, якщо *насправді* Бог не відповідає? Що якщо, Бог *мовчить*?

Що, якщо Він нічого не говорить матері, біля могили своєї новонародженої дитини, адже діти – Його благословення, навіщо Він дав його? Щоб забрати?

Що, якщо Він не відповідає жінці, яка отримала сумну звістку про смерть свого коханого? Якщо Він не дає відповіді несподівано діагностованій хворобі? Якщо не називає причини війни, банкрутства, безпліддя або самотності?... Не роз'яснює те, *чому* це все відбувається?...

^[1] Біблійні тексти у перекладі І. Огієнко.

Здається, що час очікування не має кінця. Але моє життя має кінець. *«Як довго я буду складати в душі своїй болі, у серці своїм – щодня смуток? Як довго мій ворог підноситись буде над мене?»* (Пс. 12:3).

Сиджу і дивлюся на зачинені двері. У якийсь момент приходить відчуття, що я зі своїм проханням просто нікому не потрібна. Не потрібна тут, серед тих, хто стоїть у черзі, нікому не потрібна там, за щільно зачиненими дверима Божих відповідей. Здається, що Бог *навмисно* обходить стороною саме *це* моє *найбільш* хвилююче питання... Якщо моє очікування нічого не може змінити... То тоді... *навіщо* я тут? Самотність і біль відкидання повільно накривають мене. Господи, *де Ти* в моєму житті, в моєму болю? *Чому* Ти мовчиш? *«Мій Боже, взиваю я вдень, та Ти не озвешся, і кличу вночі, і спокою немає мені ... Висохла сила моя, як лущиння, і прилип мій язик до мого піднебіння, і в порошок смертельний поклав Ти мене»* (Пс. 21:2-3, 16.).

Читаючи Святе Письмо, слухаючи проповіді, ми мимоволі починаємо концентруватися на ідеї того, що «тим, хто любить Бога,... все на добро», якщо сказати простіше: усе має особливий сенс і значення, і Господь обов'язково виведе Своїх дітей із будь-яких негараздів і явить у цьому Свою славу. Нам приємно згадувати історію піднесення Йосипа, втішатися відплатою Йова, радіти разом із безплідною Анною, матір'ю Самуїла, захоплюватися сміливістю і рішучістю Есфірі, яка отримала підтримку грізного чоловіка-царя. Читаючи подібні історії, ми надихаємося ідеєю обов'язкового смислового *Happy End* у кожному християнському житті.

«Ви задумували були на мене зло, та Бог задумав те на добре, щоб зробити, як вийшло сьогодні, щоб заховати при житті великий народ!» (Бут. 50:20).

«А хто знає, чи не на час, як оцей, досягла ти царства!» (Ест. 4:14)

«І відповів Ілій та й сказав: Іди з миром! А Бог Ізраїлів дасть тобі бажання твоє, яке ти від Нього жадала» (1Сам. 1:17);

«А Господь поблагословив останок днів Йова більше від початку його» (Йов 42:12).

Наша розрада себе та інших переростає в «поплескування по плечу» зі словами «і це минеться», «довіряй Богові, і Він усе влаштує», «після ночі завжди настає світанок», «отже, для тебе є особливий план Божий», «Бог понад сили не дає, а отже, ти впораєшся», «...» Ми дивимося на ситуацію так, наче *вже* знаємо, чим саме вона закінчиться, – наприклад, так само, як закінчилася історія Йосипа або Руті, воскреслого Лазаря або трьох чоловіків, які потрапили до вогняної печі. *«Очі Господні до праведних, а вуха Його до їхніх прохань»* (1Пет. 3:12).

...

Двері все ще зачинені. У якийсь момент, чи то від втоми, чи то від «просто нема чого робити», починаєш розглядати тих, хто так само, як і ти, перебуває в цій задушливій кімнаті очікування.

Ближче за всіх сидить молода жінка. Вона нещодавно була на консультації в лікаря після складної операції. Її не стільки турбує думка, що вона просто могла не вижити, не стільки лякає ймовірність того, що все може повторитися, скільки запитання лікаря: «Тобто, ти згідна залишитися одна, але з Богом?» Після короткої паузи вона рішуче відповіла: «Так», але потім, усю дорогу додому думала і молилася: «Так, Господи... тільки дуже б хотілося, щоб Ти завершив час моєї самотності з усіма її гіркими наслідками...»

Трохи далі – молода пара, яка довго молила Бога про дитинку, і, після непростої вагітності та пологів, за короткий час Бог забирає малюка...

Тут же маленька дівчинка без імені, яка втратила всю свою сім'ю під час війни і живе служницею в чужому для неї будинку Неемана. У цій черзі жінка, яку проти волі рідний батько видав заміж, і все своє подружнє життя їй, Лії, доводиться завойовувати серце й увагу свого чоловіка, спостерігаючи й мирячись із тим, що її не люблять, що чоловік кохає іншу... Тут Ноеміль, що втратила дорогого чоловіка й двох своїх синів, що пережила зневагу невістки, голод у чужій країні... Тут Мойсей, який присвятив своє життя і життя своєї сім'ї поневірянням по пустелі разом із непокірливим народом на шляху до обітованої землі, але так і не ввійшов у неї через одну помилку... Єремія, який на власні очі побачив розбещення свого народу, руйнацію Єрусалима і розорення Храму Господнього...

«Я той муж, який бачив біду від жезла Його гніву, Він провадив мене й doprowadив до темряви, а не до світла... (мої надії не виправдалися, Господи).

Лиш на мене все знову обертає руку Свою цілий день... (мені здається, що Твоя рука не супроводжує, а протистоїть мені).

Він виснажив тіло моє й мою шкіру, мої кості сторожив, обгородив Він мене, і мене оточив гіркотою та мукою, (моє здоров'я погіршилося).

У темноті мене посадив, мов померлих давно... Обгородив Він мене і не вийду, тяжкими вчинив Він кайдани мої.. (я жадав Твого благовоління, але ось стало ще гірше).

І коли я кричу й голошу, затикає Він вуха Свої на молитву мою... (коли я шукав вихід зі своєї ситуації, Ти наче не чув мене).

Камінням обтесаним обгородив Він дороги мої, повикривлював стежки мої...» (я шукаю ясності, але заплутуююсь ще більше). (Пл. Єр. 3:1 – 9).

І при всьому цьому, всі ці складні обставини навіть деколи навпаки, *погіршуються* замість того, щоб стати легшими і яснішими, всі сумніви і безліч запитань тільки накопичуються і накопичуються, і тоді бачиш, що те, у що ти вірив і чого тебе завжди навчали, просто *не працює...* «... нерідко здається, що саме тих, хто до Нього ближче, Бог найменше захищає»^[2].

«Як основи зруйновано, – що тоді праведний зробить?» (Пс. 10:3).
 «Не віддаляйся від мене, бо горе близьке, бо нема мені помічника!» (Пс. 22:12).

* * *

Насправді, у черзі очікування Божих відповідей є дві категорії людей: ті, хто все ще чекають, і ті, яким пощастило почути своє ім'я. Останні дуже радісно і натхненно виходять із Тієї кімнати. Вони щасливі: Господь нарешті почув їх. І це насправді чудово! Про тебе пам'ятали, твої питання вирішували, Бог *знайшов час* для тебе! У цей момент усе стає ясним і зрозумілим, а очікування не таким уже й довгим і болісним: усе позаду.

Черга тих, хто чекає, схвильована. Їхня надія воскресла: раптом наступне ім'я *моє*?

Одні щасливці просто виходять звідси, не звертаючи увагу на оточуючих. Вони *надто* щасливі й скоріше поспішають покинути це незручне місце. Інші, підсідають і починають ділитися порадами, настановами, “ключиками”, які обов'язково допоможуть, адже в них же вийшло! “І щойно я змирилася, Господь відповів мені!”, “Перестань думати про це: коли я геть відігнав від себе всі бажання і думки, то Бог одразу вийшов на зустріч!”, “Виявляється, мені потрібно було залишити те й те”, “Ти не цілком вдячний Богові за те, що маєш. Почни дякувати, і Він заповнить твої недоліки”, “Бог обов'язково відповість. Не переставай молитися і чекати!” Зрештою, роздавши щедрі поради і поділившись радістю свого сподівання, ці люди теж ідуть.

Але... Чи здатні вони побачити чужий біль серед своїх *благословень*? Чи здатні вони *по-справжньому* співчувати, не применшуючи і не засуджуючи почуттів стражденого, ким ще зовсім недавно були самі?

«Коли страждання не стосуються життя людини особисто, вона часто може зробити свої поспішні висновки щодо людей, які опинилися в біді: “Якби..., якби вони, якби вони, були обережні; якби були більш відповідальними тощо” ...Схоже, що на все є формула: “З тобою так сталося, *тому що ти...*”. Складається враження, що не має значення, яка несправедливість відбувається, результатом є *індивіду-*

^[2] Захариас Р. Христианство, не оправдавшее надежд. – К.: Нард, 2013, – С. 98.

альний вибір людини»^[3]). «Тому не судить передчасно нічого, аж поки не прийде Господь» (1 Кор. 4:5).

Спочатку слова тих щасливців дуже надихають і обнадіюють: знайдено потрібні ліки від Божого мовчання! Та після низки спроб і помилок, мовчання... *триває*.

Час здається вічністю. Втоплюєшся чекати, втоплюєшся шукати причини мовчання. Втоплюєшся підбирати «формули» і «ключі до успіху». Приходить думки, що, або ще не знаєш потрібну формулу, або її просто не існує. І знову переводиш погляд із людей на ті самі двері. А що, якщо... вони для мене не відчиняться *ніколи*? Що якщо, я так і *залишуся* тут зі своїми невирішеними складними питаннями, зі своїм непоміченим болем переживань, зі своїми затаєними страхами?...

«Найгірше, коли потрібно чекати і не можеш нічого зробити. Від цього можна збожеволіти»^[4]. Сидячи тут, у коридорі очікування, я дуже хочу, щоб двері швидше відчинилися, і я навіть, напевно, знаю, *якою* має бути *правильна* відповідь. Мені незрозуміло, чому, здавалося б, із такою самою проблемою інші люди отримують *відповіді*, а я – *мовчання*.

* * *

«Ніколи», можливо, – одне з найстрашніших слів. Воно на одній лаві з безнадією з присмаком розпачу. Усе ніби перевертається з ніг на голову, і я повністю втрачаю будь-які орієнтири... Таке відчуття, що я начебто стою на рубежі «піти» або «залишитися», і «залишитися» зовсім не означає «отримати». Твоя віра, твоя посвята і самовіддача абсолютно не просувають тебе в черзі. У якийсь момент починаєш відчувати марність усього, що ти робив і чим жив... І здається, що все могло бути зовсім інакше, якби двері нарешті відчинилися. «Для людей, у яких траплялася трагедія, ночі страшніші за день, у голові безперервні запитання, на які немає відповіді; ... відчуття безнадійності, приреченості, все забарвлене болем, злістю на себе, на інших людей, на Бога»^[5]

«Направду, надармо очистив я серце своє, і в невинності вимив руки свої» (Пс. 72:13).

«Не хоче душа моя бути потішена: згадаю про Бога й зідхаю, розважаю – й мій дух омліває!; Чи навіки покине Господь, і вже більш не вподобає? Чи навіки спинилася милість Його? Чи скінчилося слово Його в рід і рід? Чи Бог милувати позабув? Чи гнівом замкнув Він Своє милосердя?» (Пс. 76:3-4, 8-10).

[3] Светлана Сузько. Боль и страдание: преодоление боли // Альманах Богомыслие. Бог среди руин, №32, 2022, с. 119.

[4] Эрих Мария Ремарк. Три товарища. Электронный ресурс, режим доступа: <https://citaty.info/topic/stradaniya>.

[5] Светлана Сузько. Боль и страдание: преодоление боли // Альманах Богомыслие. Бог среди руин, №32, 2022, с. 117.

«До кого ми підемо, Господи? Ти маєш слова життя вічного» (Ін. 6:68).

«Прийшло було все це на нас, та ми не забули про Тебе, й заповіту Твого не порушили, не вступилось назад наше серце, і не відхилився наш крок від Твоєї дороги! Хоч у місце шакалів Ти випхнув був нас, і прикрив був нас смертною тінню» (Пс. 43:18-20).

«Привернися ж, о Господи, доки терпітимемо? і пожалій Своїх рабів! Насити нас уранці Своїм милосердям, і ми будемо співати й радіти по всі наші дні! Порадуй же нас за ті дні, коли Ти впокоряв нас, за ті роки, що в них ми зазнали лихого!» (Пс. 89:13-15).

Коли автор сідає писати історію, він зазвичай наперед знає, чим вона завершиться. Ба більше, сам кінець слугує йому відправною точкою для написання всієї історії у всіх можливих деталях і кольорах. І хоча читачеві на перший погляд деякі події можуть здатися безглуздими і в кінець незрозумілими, тільки дочитавши історію до кінця, він зможе зрозуміти мету тих чи інших дій.

Я знаю Автора моєї історії. Я знаю Його почерк, стиль і манеру письма. Деякі дії й досі здаються мені неможливими і незрозумілими. Одні приносять радість і надію, в той час як інші нестерпний біль і розчарування....

Але я знаю Автора моєї історії. І хоча часто хочеться внести свої правки (бо хто ж, як не я знаю, як краще), я довіряю Йому на всі 100%, бо кожне слово в ній наповнене великою любов'ю й турботою. «Вірним буде Він, вірним залишається, те, що почав, доведе до кінця»^[6].

Пригадую одну давно почуту фразу: «Не Бог для нас, а ми – для Бога». «У темряві в нас є вибір, якого немає в кращі часи. Ми можемо вибрати служіння Богові просто тому, що Він Бог»^[7]. Це нагадує мені те, *Хто* насправді *Господь* кожної та моєї ситуації особисто. «Життя має сенс за будь-яких обставин, якщо головна складова цього життя – Бог». Останнє слово за Богом. «Бог завжди заслуговує на поклоніння»^[8]. Коли виберу час, Я зроблю суд по правді... Але Бог є суддя: одного принижує, а в іншого підносить». І я з надією на Його справедливість, Його милість, Його любов, Його час – продовжуватиму чекати.

«Благання моє хай наблизиться перед лице Твоє, Господи, за словом Своїм подай мені розуму! Нехай прийде молитва моя перед лице Твоє, за словом Своїм мене визволь!» (Пс. 118:169-170).

* * *

^[6] Дарья Папушой, молодая женщина, потерявшая мужа на фронте в ноябре 2023 г. Электронный ресурс, режим доступа: <https://www.instagram.com/reel/C9dGzrMsnoV/?igsh=MWE4bmFuZnNhc2FsbQ==>

^[7] Келлер Т. Прогулки с Богом. От горя к радости. – М.: Эксмо, 2019. – С. 239.

^[8] Расулов Т. Поклонение во тьме. Размышления над книгой Иова. – Левит, 2017. – С. 69.

Можливо, через певний час Ці Двері все ж таки відчиняться для мене, і я з трепетом у серці нарешті *почую своє ім'я!*

Можливо, в якийсь момент я зрозумію, що вже просто *немає сенсу* у відповідях на ті запитання, які ще недавно гостро стояли переді мною...

Можливо, настане час усвідомлення свого особистого «ніколи», – прийняти свою ситуацію і *жити далі* з тим, що є і в тому, що є. А в чомусь і кардинально все змінити.

Хіба Бога запитують про час?

«Пригадаю я вчинки Господні, як чудо Твоє я згадаю віддавна, і буду я думати про кожен Твій чин, і про вчинки Твої оповім! (Пс. 76:12-14)

*У Твоїй руці всі дні мої заховані.
Як дорого мені це відчувати,
Що не стихійні, Господи, події
Будуть у прийдешньому переді мною вставати,
А буде те, що будеш Ти давати:
Все, що завгодно буде Твоїй волі.*

*І тому, я тихо говорю:
Деталі, Боже мій, не грають ролі.
Знати, що Ти поруч у радості й болю —
Найкращим є, що випало на долю.*

Я дякую Тобі, Господь мій, дякую!

Анна Вельк-Деєр, 7 квітня 1999 р.

О... я все ще сиджу перед Його зачиненими дверима відповідей... і чекаю...

БІБЛІОГРАФІЯ

- Захариас Р. Христианство, не оправдавшее надежд. – К.: Нард, 2013.
Келлер Т. Прогулки с Богом. От горя к радости. – М.: Эксмо, 2019.
Папушой Дарья. Электронный ресурс, режим доступа: <https://www.instagram.com/reel/C9dGzrMsnoV/?igsh=MWE4bmFuZnNhc2FsbQ==>
Расулов Т. Поклонение во тьме. Размышления над книгой Иова. – Левит, 2017.
Ремарк Эрих Мария. Три товарища. Электронный ресурс, режим доступа: <https://citaty.info/topic/stradaniya>.
Сузько Светлана. Боль и страдание: преодоление боли // Альманах Богомыслие. Бог среди руин, №32, 2022.